

Macskák alsó húgyúti megbetegedése (FLUTD) és idiopátiás hólyaggyulladás (FIC)

ÍRTA: PAVELKA ALEXANDRA

állattenyésztő mérnök

A macskák alsó húgyúti betegsége (Feline Lower Urinary Tract Disease) és azon belül az idiopátiás hólyaggyulladás (Feline Idiopathic Cystitis) egyre gyakrabban fordul elő és okoz fejtörést az állattartóknak. Akár civilizációs betegségnek is nevezhetjük, mivel főként fiatal vagy középkorú, kizárólag lakásban, ingerszegény körülmények között tartott, mozgáshiányos, elhízott, ivartalanított, illetve száraz táppal etetett macskáknál fordul elő. Betegséget elősegítő körülmény a stressz, mely főleg többmacskás háztartásokban, tenyészetekben fordul elő, látszólagos jelek nélkül.

A FLUTD a húgyhólyagot és a húgycsövet érinti, a FIC az FLUTD fajtája. A FIC ismeretlen oktanú betegség, hasonló tünetei vannak, mint az FLUTD-nek. Diagnosztizálása kizáráson alapul, tehát ha már minden körülményt kizártunk, ami az általános FLUTD-nél jelen van, vagy azt okozza, akkor beszélhetünk FIC-ről.

A tulajdonos általában úgy szembesül az állat betegségével, hogy a macska egyre gyakrabban jár az alomra, de egyszerre csak kevés, néhány csepp vizeletet ürít, amiben esetleg vér is van. Vizelés közben nyávog, fájdalmai vannak, aminek eredetét összekötheti az alomtálcával, ezért almon kívül, a lakás különböző pontjaira vizek, étvágytalan. Általában ekkor, illetve a vér vizeletben való megjelenésekor kerülnek állatorvoshoz a macskák.

Az FLUTD oka 5-15%-os gyakorisággal bakteriális fertőzés, ami inkább nőstényeknél fordul elő, mert rövidebb a húgycsövük, így könnyebb a baktériumok bejutása. A kockázatot növeli az elhízás, nem megfelelő tartási körülmények, cukor-, vagy vesebetegség. Vizeletminta vételével és vizsgálatával kideríthető, hogy van-e baktérium a hólyagban, antibiotikum érzékenységi vizsgálatokkal megállapítható, hogy melyik antibiotikummal reagálna a legjobban a szervezet. Antibiotikumot csak erős fertőzésnél érdemes adni és csak akkor, ha egyértelműen azonosított a fertőzést okozó mikroba. A betegség lefolyása fertőzés esetén pár napos, a szervezet hamar reagál a kezelésre.

10-15%-ban húgykövek okozzák a betegséget. A kövek ultrahang vizsgálatokkal felderíthetőek, mintavétellel megállapítható az összetételük, ami visszatérő FLUTD esetén a célzott kezelés alapja lehet. A kövek összetétele általában magnézium-ammónium-foszfát (sztruvit kövek), calcium-oxalát, ritkábban egyéb. A sztruvit kövek megfelelő összetételű diétával, kereskedelmi forgalomban kapható gyógytápokkal 3-5 hét alatt feloldhatóak, nagyobb köveknél viszont műtétre van szükség. Az oxalát kövek nem oldhatóak, így műtéttel lehet őket eltávolítani. A

gyógytáp alkalmazásakor meg kell figyelni a macskát, mert a nagyobb kövek oldódáskor elzárhatják a húgycsövet, mely életveszélyes állapot és azonnali állatorvosi beavatkozást igényel. A gyógytápok lényege, hogy növelik a vízfelvételt és a vizelet pH értékét savas irányba tolják el, ez pedig oldja a sztruvit köveket. C-vitamin, vagy almaecet vízhez való adagolásakor is figyeltek meg pozitív hatásokat. Ezek a termékek növelhetik a vízfelvételt, ami szintén jó hatással van a kövek oldódására és a betegség kiújulásának megelőzésére. Egyes esetekben a gyógytáp etetését a macska egész életében fenn kell tartani. Ízesített (pl. csirke, tonhal ízű) vizek itatásával és itatókút használatával is növelhetjük a vízfelvételt, a macskák szívesebben isznak folyó vízből. Inkább válasszunk kerámia edényt a fém, vagy műanyag helyett, mert azokból kellemetlen íz oldódhat ki, ami miatt kevesebbet ihat a macska. A mély tálak nem megfelelőek, mert egyes macskákat zavar, ha a bajszuk hozzáér a tál falához. Fokozott figyelemmel kell lenni az itatók tisztaságára és elérhetőségükre, valamint a víz mindig legyen tiszta és friss. Ha korábban száraz tápon volt tartva a macska, és a gyógytáp hosszú ideig tartó etetése nem előnyös, akkor érdemes nedves tápra váltani, vagy az eddig etetett táphoz vizet adni, ez is megoldhatja a problémát. A vesetubulusok és glomerulusok hámrétegének elfajulása és lelökődése a hólyagba jutva kőképződési magot hoz létre. Ennek oka lehet genetikai és takarmányozási. Visszatérő húgykővesség esetén felül kell vizsgálni az eddigi takarmányozást is. Az A-vitaminnak szerepe van a megfelelő hámképződésben, hiánya okozhatja a hámréteg hibáját. A diéta összeállításakor fontos, hogy a táp megfelelő mennyiségben és arányban tartalmazzon többszörösen telítetlen zsírsavakat és vitaminokat.

A húgycső eltömődését okozhatják fehérjék, kristályok, vagy anatómiai probléma, például sérülés, melynek gyógyulásakor kötőszövetes heg marad vissza, ami miatt kisebb lesz a húgycső átmérője. Elzáródás főként hímeknél fordul elő, mert hosszabb, de keskenyebb a húgycsővük, mint a nőstényeknek. Az elzáródás mielőbbi kezelése nagyon fontos, mert veseelégtelenség alakul ki, a hólyag megrepedésekor pedig a vizelet a hasüregbe jut, ahonnan felszívódva mérgezést okoz.

Nagyon ritka esetben húgycső vagy hólyag daganat alakul ki. Vizsgálat során a hólyagfal vastag, mintavétellel elkülöníthető, hogy jó, vagy rosszindulatú-e a daganat. Idősebbeknél fordul elő inkább, műtéti eltávolítása nem minden esetben lehetséges és ritkán sikeres.

Ha a vizeletvizsgálat nem mutat ki bakteriális fertőzést, 1 hét alatt sem javul a beteg állapota, és kiváltó okként nem nevezhető meg daganat, vesegyulladás, véralvadási zavarok, mérgezés, prosztatata megbetegedés, neurológiai rendellenességek, melyek a húgyhólyag idegeit, izmait érintve megváltoztatják annak normális működését, vagy anatómiai rendellenességek, akkor a tüneteket FIC okozza. A FLUTD-s tünetek hátterében kb.60-70%-ban FIC betegség áll. Ez

esetben több hétig, hónapig tart a betegség lefolyása és visszatérő epizódokként figyelhető meg. Interstitiális (szövetek közötti) gyulladás tapasztalható a húgyhólyag falában, ami hasonló a humán interstitialis cystitishoz, más néven fájdalmas hólyag szindrómához. Sajnos, mivel a gyulladás a szövetek között van, a gyógyszerek el sem jutnak a megfelelő helyre, hogy kifejthessék a hatásukat. Ultrahangon a hólyag fala a gyulladás miatt vastagnak látszik, húgycsőszűkület is kialakulhat, ami életveszélyes. A fájdalomcsillapítók mellett görcsoldók, izomlazító hatású gyógyszerek adása is szükséges. Ha a húgycső elzáródását nem anyagok vagy anatómiai tulajdonságok okozzák, hanem a gyulladás, akkor ez egyértelmű jele a FIC-nek. Ez főleg hímeknél fordul elő, amúgyis keskeny húgycsővéük miatt. Jellemző az ivarszerv környékének állandó tisztogatása, emiatt a hímvessző vége kipirosodik, begyullad. Tenyésztésre használt kandúrok fedezési próbálkozásai ebben az állapotban eredménytelenek, vagy el is kerülnek a pázás lehetőségét. A FLUTD általános tüneteinek kívül jellemző, hogy az állatok a nagyfokú és tartós fájdalom miatt nem esznek és elbújnak. Előfordulhat, hogy az állatorvos nem szteroid gyulladáscsökkentőt ad be, ami kezdetben hatásos lehet, de nem tartós az eredménye. Megfigyelték, hogy FIC-es macskákban a húgyhólyag falát belülről bélelő glükózaminoglikán réteg elbomlik ezért a vizelet irritálja a hólyag falát. Ennek pótlására adható glükózaminoglikán injekció, ami segíthet hamarabb túljutni a betegségen.

Az állapot mögött meghúzódó okok felderítése és kezelése költséges és sok energiát igénylő feladat. Több szervrendszer is érintett lehet, az előbb felsoroltakon túl az idegrendszernek nagy szerepe van a betegség megjelenésében, beleértve a környezeti stresszorok hatásait és az azokra adott válaszokat. Ezért nevezik a FIC-et stresszfüggő hólyaggyulladásnak is. Interstitiális cystitisben szenvedő embereknél megfigyelték, hogy a szervezet stresszre adott kortizol válasza nem megfelelő. Ha egy rossz stresszválasz párosul például azzal, hogy a hólyag bélésének glükózaminoglikán rétege sem megfelelő, akkor könnyen kialakul a FIC.

Felmerül a kérdés, hogy egy lakásban, egyedül tartott macska, aki mindent megkap, még vadászni sem kell és veszélyek sem leselkednek rá, mitől stresszel. A válasz egyértelmű, bár meglepő lehet, hogy pont ezen körülmények miatt. A vadon élő állatoknak ébernek kell lenniük, az élelmet maguk szerzik meg és meg kell védeniük magukat a negatív hatásoktól, veszélyektől. Őket elég sok stressz éri, ez szükséges az éber állapot fenntartásához, de a stresszválasz gyors, problémamentes és hamar túl jutnak rajta. Ezzel szemben az ingerkezény környezetben tartott macskák arra sem tudnak megfelelően reagálni, ha valami megváltozik az életükben, például átrendezik a szobát, vagy látogatók érkeznek a családba hosszabb-rövidebb időre. Ekkor sok gazda tapasztalja, hogy az állat gyakran és keveset vizelet, felhagy az alomtálca használatával.

Ez esetben gazdagítani kell az állat környezetét, például kaparó-és mászófákkal, játékokkal, több foglalkozással. A lakás különböző pontjain elhelyezhetők jutalomfalatok, melyek keresése lefoglalja a macskát. Fontos, hogy az adott napi foglalkozást, etetést mindig ugyanabban az időpontban kapja meg. Az alomtálca mindig legyen nyugodt körülmények között elérhető és tiszta.

Azokban a háztartásokban, ahol több macska van, előfordulhat, hogy egy vagy több macska stresszeli a másikat. Ez lehet a puszta jelenlétük miatt, vagy kevés az alomtálca, etető, itató edény, nem tiszták, vagy nem nyugodt helyen vannak elhelyezve. Egyes macskák idegenkednek a közös toalett használatától, ezért azt ajánlják, hogy eggyel több macskatoalett legyen a házban, mint ahány macska van. Vannak kereskedelmi forgalomban kapható, feromon tartalmú párologtatók, melyek nyugtató hatással vannak a macskákra.

Előfordulhat, hogy van egy olyan macska a csoportban, aki inkább társak nélküli tartásra alkalmas, a többieket stresszeli, vagy éppen őt bántja a többi macska. Ilyenkor ki kell emelni a csoportból, elkülöníteni, vagy ha nincs más megoldás, akkor új gazdát keresni neki.

Tenyészetekben további stresszorok vannak, például ivarzási szezonban egyes nőstények jelenléte, viselkedése stresszt vált ki az érzékenyebb hímeknél. Ekkor érdemes az adott nőstényt átköltöztetni a közeléből egy másik kennel részlegre ideiglenesen, vagy véglegesen. Tenyészetekben a közös alomhasználat még nagyobb stresszfaktor, hiszen ivaros macskákról van szó, évszaktól is függ, hogy mennyire tolerálják egymás közelségét. Szükséges megfigyelni, van-e konfliktus vagy zavarás az egyedek között bármi oknál fogva.

Látható, hogy ilyen komplex hátterű betegség esetén nem elég az állatorvosra hagyatkozni, hanem az állattartónak is át kell gondolnia, hogy mi okozhatja a problémát. Mivel a FIC általában visszatérő, így rendszeres megfigyelés, kontroll szükséges. Megfelelő kezeléssel normális élettartamúak lehetnek az állatok, néha idősebb korban magától is elmúlik a betegség, nem tér vissza többet.

2022.június

Felhasznált irodalom:

BRITTANY GREY, DVM: Feline Idiopathic Cystitis (FIC) in cats

JAMIE LOVEJOY, DVM: FLUTD

HUNTER, T., DVM; WEIR, M., DVM, MSc, MPH; WARD, E., DVM: FIC